

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravišstvo sta na mestnem trgu št. 10.

Sequentiae.

Sekvencije ali nadaljevanja so neka vrsta liturgičnih pesni, katere imajo ob gotovih praznikih v sv. maši svoje mesto pred evangelijem, in so se v prejšnjih časih pele tudi pri večernicah in drugih slovesnostih. Imenujejo se tudi „prosaе“, ker niso bile sestavljene po metričnih pravilih, dasi tudi so jih pozneje metrično zlagali. Ime „sequentia“ jim gré po njihovem začetku. Že zgodaj vrstile so se za allelujo konec graduala daljše notine figure, dodatki melodijam podobni, ki so se prepevali nad zadnjim *a* besede *alleluja*; zvali so jih „jubile“ ali „neume“; prvi Ordo Romanus pa jih ima pod imenom „sequentiae“ — se vé da brez teksta. V 9. in 10. veku pa so se te neume toliko razširile, da je bila za pevca velika težava, te dolge vrste not brez besed v spominu ohraniti. Ta neprilika je napotila meniha ter poznejšega opata Notker-ja (Balbulus) Št. Galskega do misli, tem jubilo podložiti primeren tekst; tudi mu nij manjkalo izgleda. Okoli leta 851. prišel je bil normansk duhovnik iz necega frankiškega samostana v Št. Gal ter prinesel saboj antifonár, v katerem so bile vrstice za sekvencije modulovane. Isto poskušal je tudi Notker, in to še z boljším vspehom, nego se je nahajalo v antifonarji. Notker je razdelil jubile po melodičnem načrtu, jih preobrazil, raztegnil in jim potem prikladne tekste podpisal. Glavno pravilo mu je bilo, da je prišel na vsako glavno noto poseben zlog. Ob enem je tudi melodična oblika in razdelitev določevala obliko in razdelitev teksta za sekvencije. Notker-jeve sekvencije so se tedaj izcimile iz mnogih muzikalnih fraz, katere je ali neposredno ali tudi po nekem redu drugo za drugo ponavljal, in ki so bile stoprav skup muzikalna celota. Melodije za sekvencije so većinoma Notker-jevi lastni umotvori; pri nekaterih, ki je je po alleluji graduala posnel, obdržal je edini tonov način in začetne tone, drugi stavki so na novo zložene melodije. Gledé metrične sestave so sekvencije v sredi med prosto prozo in pravimi metričnimi stihi, toraj tudi nij pri njih merodajna primerna dolgost in kratkost zlogov, ampak njihovo število. Muzikalno lepoglasje teksta je često zahteval prostejše premene besed, kar jim je v zunanji obliki neko pesniško podobo dalo, — ne gledé na njihovo notranjo vsebino, vsled katere se sekvencije smejo meriti z najkrasnejšimi umotvori cerkvene poezije; imenovali so je začetkom tudi „himne“. Notker je sestavil prekrasne sekvencije — Schubiger

mu prišteva 50 melodij, — kmalu so bile povsod znane in prepevali so je ob praznikih in drugih prilikah z nenavadno vnemo in ljubeznijo. Navadno sta sekvencije pela dva zbor, redkeje en sam, to je zahtevala njih sestava; in bile so tako v čislih, da so med petjem, enako, kakor pri „Te Deum“-u, z vsemi zvonovi ali vsaj z dvema največjima pozvanjali. Papež Nikolaj I. je dovolil l. 860. rabo sekvencij v cerkvi, in kmalu potem prepevali so — ne samo Notker-jeve sekvencije, ampak zlagali so nove ali pa priljubljene stare melodije oskrbovali z novimi teksti; s časom upodobili so je po meri in kiticah. Skozi ves srednji vek bile so sekvencije izvrstno sredstvo za povečanje cerkvenih slovesnosti in odlikovali sta se ž njimi zlasti Francoska in Nemška. V rimski cerkvi so manje marali za nje, zato nahajamo v mašnih knjigah, katere so bile za 15. veka natanko po rimskem misalu posnete, skoraj edino le one sekvencije, ki je še dandanes imamo. Bilo jih je tedaj veliko število, posamezni misali jih hranijo 50—100, za najviše praznike često dve ali tri sekvencije. Da je bilo treba pri novi uredbi misala po tridentinskem zboru toliko množico sekvencij prerešetati, razvidi se iz tega, ker je bilo med njimi mnogo malovrednih po njihovi vsebini, kakor tudi dosti trivijalnih in nedostojnih gledé melodije. Petorica, ki se jih je ohranila, so gotovo najbolje in najlepše. Te-le so:

1. Velikonočna sekvencija: „*Victimae paschali*“, ki jo ima naš današnji list na drugem mestu z g. Bilčevim slovenskim prevodom. Zložil jo je Vipo, menih šengalski, ki je slovel med letom 1024. in 1050. Melodija smé se postaviti med klasične pesni, ima pohlevno modulacijo in je vendar ob enem vzvišena in veličastna, kar se more lože občutiti nego opisati. V rimskih misalih se ne nahaja vrstica: „*Credendum est magis soli Mariae veraci*“ etc. pred: „*Scimus Christum*“ etc.

2. Binkoštna sekvencija: „*Veni sancte Spiritus, et emitte coelitus*“, bila je ena izmed najbolj priljubljenih pesni; o skladatelji še nij gotovo, kdo da je bil. Durandus in Trithemius ga imenujeta Roberta, kralja francoskega († l. 1031.), drugi pripisujejo to sekvencijo papežu Inocenciju III. († l. 1216.).

3. Sv. Rešnjega Telesa sekvencija: „*Lauda Sion*“. Zložil jo je po splošnem menenji sv. Tomaž Akvinski († l. 1274.), kateri je na povelje papeža Urbana X. liturgijo za novo slovesnost sv. Rešnjega Telesa sestavil. Melodija je še starejša (nahaja se pri sekvenciji: „*Laudes crucis attolamus*“, ki jo je postavil Adam a St. Victore; Coussemaker jo je deloma našel v nekem rokopisu iz 12. veka), a vsebina te sekvencije, katera se po svoji lepoti in vzvišenosti odlikuje kot resnično lirična cerkvena pesen, je v verskem, zgodovinskem in polemičnem obziru za katoličana imenitna. Melodija pa ima toliko resnobe in veličastnosti in ob enem toliko močne nežnosti, njeni glasi so besedam tako primerni, da morajo vsako srce prešiniti. Njih obseg je VII. in VIII. ton.

4. Sekvencija: „*Dies irae*“, katera se poje v mašah za ranjke. Pripisujejo jo raznim skladateljem; večina liturgistov imenujejo Tomaža Celanskega, ki je okoli l. 1250. vstopil v frančiškanski red. Ta sekvencija je svojo prvotno obliko nekoliko spremenila; bila je baje spisana za samotno pobožno vzbujjo, ali, kakor drugi trdé, namenjena za 1. adventno nedeljo, ker

slika poslednjo sodbo v krasnih potezah. Sedanji obliki manjka prvih treh kritic, in tudi zadnji dve ste bili stoprav potem pridani, ko se je „*Dies irae*“ vsprejel v *officium defunctorum* t. j. za 14. veka. V misalih iz 15. veka, kateri so spisani po rimskem, nahaja se ta sekvencija v dodatku, na katerega kažejo obrazci „črnih“ maš; brž ko ne je bila toraj s prvega še „*ad libitum*“. O notranji izvrstnosti pesni čuje se le en glas.

5. Sekvencija: „*Stabat Mater*“, koje zlagatelj je frančiškan Jakopone ali Jacobus de Benedictis († l. 1306.). Razširila se je hitro in daleč; bičarji pa in drugi spokorni popotniki so jo radi rabili. V liturgijo je bila vsprejeta, ko se je postavil praznik Marije 7 žalosti. (7 *Dolorum B. M. V.*); razdelila se je na 3 kose kot *hymnus* za *vesperae*, *matutinum* in *laudes*; kot sekvencija pa je v maši vsa skupaj. Prekrasna pesen je to; vskipela je srcu polnemu priprostosti, vere in ljubezni, sožalovanja in spokornosti. Kakor za „*Dies irae*“ imamo tudi za-njo več prav dobrih, dà, prekrasnih skladeb, n. pr. od Palestrine, dr. Fr. Witt-a in v najnovejšem času od slavnega Čeha A. Dvořák-a, čigar „*Stabat mater*“ se je 13. marcija t. l. v Londonu vpricho brezštevlnega občinstva pod vodstvom skladateljevim predstavljala.

Kdor želi kaj več o sekvencijah izvedeti, naj bere Schubiger-jevo delo: „*Die Sängerschule von St. Gallen*“.

Prijateljska pisma.

III.

Čudiš se, dragi moj, da je bilo zadnje pismo tako kratko. Toda nikar ne išči nad menoj krivde; vprašaj rajši Glasbenikovo vredništvo, ki ga je skrajšalo za celo tretjino. Sicer je to še dobro znamnje, ker ima preč. g. vrednik gotovo dosti druge tvarine v porabo. Spomnil sem se pa vendar nehoté pri ti priložnosti Tvojih besedi, ko si rekel nedavno, da kažemo cecilijanci neko bojzljivost pred svetom, kakor bi ne upali vselej naravnost z resnico na dan. Res je, da moramo delati „*provide et constanter*“ (previdno in stanovitno), toda čez toliko let bi morali vendar to previdnost združiti z večjo odločnostjo v besedi in dejanji. Če toraj pogrešamo odločnosti v pisani besedi: kakošna bode naša odločnost v dejanji!? Ozriva se zato danes nekoliko po škofiji in pregledja delovanje na polji cerkveno-glasbenem. O kakošna puščava se bo razgrnila pred očmi! Na velikem prostoru le tû in tam kaka zelena tratica, vse drugo pa neobdelano in zanemarjeno. In glej prokletstvo! Še ondi, kjer je bila naša ideja s toliko požrtovalnostjo že precej trdno ustanovljena, zadušena je zdaj od trnja in osata! Vtihnili so vrh tega še prvi buditelji, ki so se vsled bridkih skušenj odtegnili skupnemu delovanju in delujejo rajši sami za-se v — samoti.

Toda nikar mi ne očitaj, da pomakam peró pregloboko. Le vzemi v eno roko šematizem, v drugo pa poročila „Cerkvenega Glasbenika“ in videl boš, koliko da se je storilo dozdej v vseh 20 dekanijah. V ogromni večini (zlasti po Notranjskem in Dolenjskem) vlada stari šlendrijan. Poje se zato, ker je

taka navada, in poje se to, kar se posvetnemu duhu bolj prilaga. Ne rečem, da se zato nič ni storilo, ker ni poročila, vendar sodi nazadnje človek le o tem, kar sliši ali vsaj bere. Ako odtegnejo našemu listu še goriški in štajerski cecilijanci podporo — se bo precej poznalo.

To, prijatelj, je žalostna a resnična statistika našega delovanja, ali bolje rečeno: to je sad bratovskega nasprotovanja in naše lenobe. Ne govori toraj: „Pax!“ kjer kraljuje gnjili mir, ampak pridruži se tudi Ti tovarišem, ki poznajo bolezen, za katero hira naša sveta reč, in ki se bodo poprijeli gesla: „Si vis pacem — para bellum!“ (Oboroži se, ako hočeš mir imeti!)

Mi sicer večkrat beremo, da so tû ali tam napravili nove orgle. Misliš, da je s tem vse storjeno? Meniš, da so nove orgle prvi korak do zboljšanja cerkvene glasbe? O koliko še manjka pri najboljših orglah, ako ni zraven izurjenega pevskega zbora! In vendar stanejo prve tisoče in tisoče, za druge (cerkvene pevce) pa štejemo krajcarje in še teh je škoda. Kaj mi pomaga mrtvi inštrument, katerega znabiti ne znam rabiti, kateri se glasí od nedelje do nedelje vedno enako ali kateri mi služi celó v podporo lastne zanikernosti, da pokriva s svojimi vršečimi glasovi revščino in nezmožnost naših primadón in prijateljic! Da, ljubi moj, ako hočejo cerkveni pevovodje spolniti to, kar so po svoji službi (respect. plači) storiti dolžni, morajo odložiti najpoprej malomarnost — z lepšim imenom komoditétó — katera se pri večjem številu nahaja. Cerkvono petje naj podučujejo zistematično, to je: po predpisanih pravilih, kakor vsako drugo vedo. Najbolje je, ako začnejo s podukom pri otrocih. Videli bodo, da se jim bo obilno poplašal njihov trud. Potem naj pa poročajo o svojem delovanji vsako leto vsaj enkrat „Cerkvenemu Glasbeniku“ kot svojemu vodilnemu listu. *)

Porečeš: „Vse prav, toda brez duhovščine, ki ima pri ljudstvu v vseh rečéh veljavo, ne bomo prišli daleč naprej. Organist pri vsi svoji pridnosti ne bo mogel veliko storiti, ako ga g. župnik ne podpira. In ravno tukaj nam manjka . . .“ Vem, kaj hočeš reči. Rad ti pritrdim, da preustrojenje cerkvene glasbe ne bo izšlo ne od naših pevovodjev, katerim manjka izobraženosti v liturgičnem obziru in tudi ne tako lahko od duhovnih pomočnikov, ki so danes tukaj jutri tam in ki sploh nimajo prve besede v fari. Zato imejmo upanje, da bodo čč. gg. župniki po svoji znani gorečnosti podpirali tudi cerkvono petje kot del božje službe, in da se bodo držali tudi v tem obziru onih pravil, ktere jim dajejo rubrike. Ako se pa to upanje ne vresniči, čaka nas še veliko boja, truda in časa, preden bomo mogli brez podpore kaj prida doseči.

Dobro! Odložimo toraj za zdaj polemiko do skrajnega časa in pojdimo rajši na delo, ker potrebujemo pred vsem veliko delavcev in prijateljev — pa nobenega sovražnika!

Tvoj

J. Borovski.

*) Tudi vredništvo „C. Gl.-a“ tû zopet ponavlja svojo željo in prošnjo, katero je že večkrat izreklo, naj mu blagovolijo pošiljati gg. orglavci in pevovodje poročila o cerkv.-glasbenih napredkih svojih zborov. Izgovor, ki se večkrat sliši, češ, da bi se taka poročila smatrala „baharija“, nikakor ne velja, enako malo, kakor statističnega poročila nihče ne more zvati reklamo. Znano je nam mnogo cerkv. zborov, ki lepo napredujejo, a pisanega poročila nij moč dobiti od njih. „Pustite vendar tisto napačno sramežljivost!“ Vr.

Spremenljive pevske molitve pri sv. maši

ob nedeljah in zapovedanih praznikih l. 1884. (po direktoriji ljubljanske škofije.)

(Dalje.)

6. aprila. Cvetna nedelja (*Dom. in Palmis*), 1. cl. *De ea*, sem.

Introitus.

Dómine, ne longe fácias auxiliium tuum a me, ad defensionem meam aspice: libera me de ore leónis, et a cornibus unicórnium humilitátem meam. Ps. Deus Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti? Longe a salute me verba delictórum meórum. — Dómine, ne longe . . .

Gospod, ne odteguj mi pomoči svoje, glej na mojo branitev: reši me iz levovega žrela in (otmi) mene ponižanega od rogov samorogov. *Ps.* Bog moj Bog, ozri se na mé, zakaj si me zapustil? Vpitje mojih grehov mi odteguje pomoč. — Gospod ne odteguj . . .

Graduale.

Tenuisti manum dexteram meam: et in voluntate tua deduxisti me: et cum gloria assumpsisti me. V. Quam bonus Israel Deus rectis corde! Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei: quia zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum videns.

Držal si me za desno roko: in po svoji volji si me vodil: in sè slavo si me sprejel. *V.* Kako dober je Bog Izraelu, njim, ki so pravega srca! Moje noge pa bi se bile kmalu spotaknile, kmalu bi bile spodrknile stopinje moje: ker sem se vnel zoper grešnike, videč mir grešnikov.

Tractus, glej *Ps. 21.*

Offertorium.

Impropérium expectávit cor meum, et misériam: et sustinui qui simul me cum contristarétur, et non fuit: consolántem me quaesivi, et non invéni: et dedérunt in escam meam fel, et in siti mea potavérunt me aceto.

Zasramovanja pričakuje srce moje, in reve: in pričakoval sem ga, ki bi žaloval z menoj, pa nij ga bilo: iskal sem ga, ki bi me tolažil, in nisem ga našel: in dali so mi želča v jed, in v žeji moji napajali so me s kisom.

Communio.

Pater, si non protest hic calix transire, nisi bibam illum: fiat voluntas tua.

Oče, ako ne more ta kelih memo mene iti, da ne bi ga pil: zgódi se volja tvoja.

10. aprila. Veliki četrtek (*In coena Domini*), dup. 1. cl.

Introitus.

Nos autem gloriári oportet in cruce Dómini nostri Jesu Christi: in quo est salus, vita, et resurrectio nostra: per quem salvati et liberati sumus. Ps. Deus misericórdia nostri, et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, et misericórdia nostri. Nos autem . . .

Mi pa se moramo hvaliti s križem Gospoda našega Jezusa Krista: v katerem je rešenje, življenje in vstajenje naše: po katerem smo oteti in rešeni. *Ps.* Bog se nas usmili, in nas blagoslôvi: razsvetli naj svoj obraz nad nami, in usmili se nas. Mi pa . . .

Graduale.

Christus factus est pro nobis obédiens usque ad mortem, mortem autem crucis. V. Propter quod et Deus exaltávit illum, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen.

Kristus je postal za nas pokoren do smrti, smrti pa na križi. *V.* Radi tega ga je tudi Bog povišal, in mu dal imé, ki je nad vsa imena.

Offertorium.

Déxtera Dómini fecit virtútem, déxtera Dómini exaltávit me: non móriar, sed vivam, et narrábo ópera Dómini.

Desnica Gospodova je moč skazala, desnica Gospodova me je povišala: ne bodem umrl, ampak živel bodem, in oznanoval dela Gospodova.

Communio.

Dóminus Jesus, postquam coenavit cum discipulis suis, lavit pedes eorum, et ait illis: Scitis quid fecerim vobis ego Dóminus et Magister? Exemplum dedi vobis, ut et vos ita faciatis.

Gospod Jezus, ko je povečerjal sè svojimi učenci, je umival njih noge in jim rekel: Veste-li kaj da sem vam storil jaz (vaš) Gospod in učitelj? Zgled sem vam dal, da tudi vi tako delate.

13. aprila. Velika noč (*Dom. Resurrectionis*), dup. 1. cl. *cum Oct. privilegiata*

Introitus.

Resurrexi, et adhuc tecum sum, alleluja: posuisti super me manum tuam, alleluja: mirabilis facta est scientia tua, alleluja, alleluja. Ps. Dómine, probasti me, et cognovisti me: tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam. V. Gloria Patri. Ton. IV.

Vstal sem, in še sem pri tebi, alleluja: položil si na-me roko svojo, alleluja: čudovita je vednost tvoja, alleluja, alleluja.

Ps. Gospod, preiskuješ me, in me poznaš: ti poznaš sejo mojo in vstajenje moje. V. Čast Očetu. Ton IV.

Graduale.

Haec dies, quam fecit Dóminus: exultemus, et laetémur in ea. V. Confitémini Dómino, quóniam bonus: quóniam in saecula misericórdia ejus. Alleluja, alleluja. V. Pascha nostrum immolatus est Christus.

To je dan, ki ga je naredil Gospod: radujmo se in veselimo se v njem. V. Slavite Gospoda, ker je dober: kajti na veke (trpi) milost njegova. Alleluja, alleluja.

V. Velikonočno jagnje naše, Kristus, je darovan.

Sequentia.

Victimae paschali laudes imolent christiani. Agnus redemit oves: Christus innocens Patri reconciliavit peccatores. — Mors et vita duello conflixere mirando: dux vitae mortuus regnat vivus. — Dic nobis Maria, quid vidisti in via? Sepulchrum Christi viventis: et gloriam vidi resurgentis. Angelicos testes, sudarium et vestes. Surrexit Christus, spes mea: praecedet vos in Galilaeam. Scimus Christum surrexisse a mortuis vere: tu nobis, victor rex, miserere. — Amen. Alleluja.

Daritvi velikonočni darujmo hvalne pesni, kristijani. Jagnje odrešilo ovce; Kristus nedolžni je grešnike z Očetom spravil. — Smrt in življenje sta se bili v prečudnem dvoboji; voditelj življenja umorjen — živ kraljuje. — Kaj si videla na poti Marija? prosim, daj nam doznati! Videla grob sem živečega in njega, ki vstal je v slavi bliščečega; angelov priče vesele; prt in povoje bele. Vstal je Kristus, upanje moje; pred vami pojde v Galilejo. — Vemo, da je Kristus vstal od smrti resnično; Ti, Kralj zmagalec, skaži nam milosti. — Amen. Alleluja.

Offertorium.

Terra tremuit, et quíevit, dum resúrgeret in iudicio Deus, alleluja.

Zemlja se je tresla in je počivala, ko se je Bog vzdignil v sodbo, alleluja.

Communio.

Pascha nostrum immolatus est Christus, alleluja: itaque epulémur in azymis sinceritatis, et veritatis, alleluja, alleluja, alleluja.

Velikonočno jagnje naše, Kristus, je darovan, alleluja: obhajajmo tedaj veliko noč v opresnih kruhkih čistosti in resnice, alleluja, alleluja, alleluja.

14. aprila. Velikonočni ponedeljek (*Fer. II. Paschatis*), dup. 1. cl.

Introitus.

Introduxit vos Dóminus in terram fluentem lac et mel, alleluja: et ut lex Dómini semper sit in ore vestro, alleluja, alleluja. Ps. Confitémini Dómino, et invocáte nomen ejus: annuntiáte inter gentes ópera ejus. V. Gloria Patri. Ton. VIII.

Pripeljal je vas Gospod v zemljo, katera se cedi mleka in medú, alleluja: in da bi bila postava Gospodova vedno v vaših ustih, alleluja, alleluja. Ps. Slavite Gospoda, in kličite njegovo ime: oznanujte med národi dela njegova. V. Čast Očetu. Ton VIII.

Graduale.

Haec dies, quam fecit Dóminus: exultemus et laetémur in ea. V. Dicat nunc

To je dan, ki ga je naredil Gospod: radujmo se in veselimo se v njem. V. Reci

Israel, quóniam bonus: quóniam in saeculum misericórdia eius. Alleluja, alleluja. *Ź.* Angelus Dómini descendit de coelo: et accedens revólvit lápidem, et sedébat super eum.

zdaj Izrael, da je dober: kajti vekomaj traja milost njegova. Alleluja, alleluja. *Ź.* Angel Gospodov je prišel z nebes: in je pristopil ter kamen odvalil in nanj sedel.

Sequentia.

Victimae Paschali etc.

Daritvi velikonočni i. t. d.

Offertorium.

Angelus Dómini descendit de coelo, et dixit mulieribus: Quem quaeritis, surrexit, sicut dixit, alleluja.

Angel Gospodov je prišel z nebes in rekel ženam: Katerega iščete, vstal je, kakor je rekel, alleluja.

Communio.

Surrexit Dóminus, et apparuit Petro, alleluja.

Vstal je Gospod, in prikazal se Petru, alleluja.

20. aprila. Bela nedelja (*Dom. in Albis, I. p. Pascha*), 1. cl. *De ea*, dup.

Introitus.

Quasi modo géniti infántes, alleluja: rationábile, sine dolo lac concupiscite, alleluja, alleluja, alleluja. *Ps. Exultáte Deo adjutori nostro: jubiláte Deo Jacob.*

Kakor novorojeni otroci, alleluja: poželite duhovnega, neskaženega mleka, alleluja, alleluja, alleluja. *Ps. Radujte se Bogu, pomočniku našemu: ukajte Bogu Jakobovemu.*

Ź. Gloria Patri. Ton. VI.

Ź. Čast Očetu. Ton VI.

Pro Graduali.

Alleluja, alleluja. *Ź. In die resurrectionis meae, dicit Dóminus, praecedam vos in Galilaeam, alleluja. Ź. Post dies octo, jánuis clausis, stetit Jesus in médio discipulorum suorum, et dixit: Pax vobis, alleluja.*

Alleluja, alleluja. *Ź. Dan vstajenja mojega, pravi Gospod, bodem šel pred vami v Galilejo, alleluja. Ź. Čez osem dni, je stal, pri zaprtih vratih, Jezus sredi učencev svojih ter rekel: Mir vam (bodi), alleluja.*

Offertorium.

Angelus Dómini, descendit de coelo, et dixit mulieribus: Quem quaeritis, surrexit sicut dixit, alleluja.

Angel Gospodov je prišel z nebes ter rekel ženam: Katerega iščete, vstal je, kakor je rekel, alleluja.

Communio.

Mitte manum tuam, et cognosce loca clavórum, alleluja: et noli esse incredulus sed fidélis, alleluja, alleluja.

Polóži roko svojo in spoznaj kraj žebļev, alleluja: in ne bodi neveren, ampak veren, alleluja, alleluja.

27. aprila. *Dom. II. p. Pascha. Sv. Fidelis Sigmar. (S. Fidelis a Sigm. M.)* dup.

Introitus.

Protexisti me, Deus, a convéntu malignántium, alleluja: a multitudíne operántium iniquitátem, alleluja, alleluja. *Ps. Exáudi, Deus, orationem meam cum deprecor: a timóre inimici éripe ánimam meam.*

Varoval si me, o Bog, zbora hudobnežev, alleluja: druhali njih, ki delajo hudobijo, alleluja, alleluja. *Ps. Usliši, o Gospod, prošnjo mojo, ko (Te) prosim: strahú sovražnika reši dušo mojo.*

Ź. Gloria Patri. Ton. VII.

Ź. Čast Očetu. Ton VII.

Pro Graduali.

Alleluja, alleluja. *Ź. Confitebúntur coeli mirabilia tua, Dómine: étenim veritátem tuam in ecclésia Sanctórum. Alleluja.*

Alleluja, alleluja. *Ź. Slavila bodo nebesa čuda tvoja, o Gospod: in resnico tvojo v zboru svetnikov. Alleluja.*

Ź. Posuisti, Dómine, super caput ejus corónam de lápide pretiósio. Alleluja.

Ź. Položil si mu, o Gospod, na glavo venec iz drazega kamena. Alleluja.

Offertorium.

Confitebuntur coeli mirabilia tua, Dómine, et veritatem tuam in ecclesia Sanctórum, alleluja, alleluja.

Slavila bodo nebesa čuda tvoja, o Gospod, in resnico tvojo v zboru svetnikov, alleluja, alleluja.

Communio.

Laetabitur justus in Dómino, et sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde, alleluja, alleluja.

Veselil se bo de pravični v Gospodu in upal bo de v njega, in hvaljeni bodo vsi, ki so pravega srca, alleluja, alleluja.

(Dalje prih.)

D o p i s i.

— **Iz Vipave.** — Večkrat že sem imel vročo željo, prepričati se o razločku stare in nove sisteme pri orglah, katero so že tolikokrat opisovali naši gg. muzikarji, in res mi je došlo prav prijetno vabilo od č. g. župnika iz Podkrajja, naj bi prišel tudi jaz pogledat od gg. Zupanov iz Kroke novo postavljene orgle. Tukaj sem imel priliko se seznaniti o veličastnem glasu polnih orgel in posameznih spremenov, kateri so v resnici prav zadeti značaji milo donečih glasov. O drugem ne bom govoril obsirno, ker je že bilo tako na široko popisano iz drugih krajev od bolj večjih poskušateljev, kateri so se o tej sestavi toliko pohvalno izrekli; toraj jim tudi jaz prav z veseljem pritrditi zamorem, da so me lepo delo in glas prav iznenadili.

Podkrajjske orgle nove sestave na stožce in z najnovejšimi kombinacijami zbiralnikov, kateri so v veliko vslugo organistu, pomnožijo naznačeno dispozicijo do čudovite moči, kakor tudi na posamnih spremenih delajo velik efekt, ker tako naglo kombinirajo in zopet odbijajo glasove, kakor le organist sam želi.

Dispozicija: principal — 8' — cinast; salicional — 8' — cinast; flöte — 8' — lesena; bourdon — 8' — lesen z dvolabajami; oktava — 4' — cinasta; dolce — 4' — cinasta; mixtura — 2½' — (dvojna) cinasta; sub-bas — 16' — zaprt, lesen; oktav-bas — 8' — odprt, lesen.

Oktavni sklep, kateri kombinira vse oktave z nad srede klaviature in navzdol vse oktave. — Pedalni sklep veže manual s pedalom. — Fortissimo-zbiralnik, katerega se organist na lahko le dotakne, hipoma združi vse spremene do popolne moči. — Mezzo-forte zbere in potegne pavske glasove do srednje moči. — Piano odbije pa glas do največje tihote.

S kratka: Podkrajjske orgle gg. Zupanov hvalijo in priporočajo svoje mojstre. *J. P.*

— **Iz Sl.**, 20 jan. — (Dalje.) — Rad verjamem, da organist, ki se strogo cerkvenih pravil drži, ima v tem obziru veliko pretrpeti, ali pri nas velja potrpljenje in zopet potrpljenje. Neustrašljivo delati na potu, katerega za pravega spoznamo in počasi bo zginil tudi pokvarjeni okus. — Novejše božične in velikonočne so ljudem premalo vesele, nič ni na skok. Kdo se bo temu čudil, če pomislimo, da so prej peli v cerkvi v nedeljo zjutraj to, kar se je v saboto zvečer razlegalo v tihi noči pod oknom. Sam sem slišal peti v Ljubljani pri procesiji na presv. Reš. Telesa dan od znanih dobrih ljubljanskih pevcev Abt-ov „Sabatfeier“, ki je zelo priljubljen kot podoknica (Ständchen). Ko sem pevovodja na to opomnil, dobil sem še gorko pod nos: „da jaz pač ne vem, kakošna pesen se prilega tako vzvišeni cerkveni slovesnosti, naj se le kot „nepevec“ kar vsake kritike zdržim“. Prosit! sem si na tihem rekel; čemu se vtikaš, ker veš, da nič ne opraviš. — Naenkrat se to pač ne dá predrugačiti. Pevovodja naj se v tem obziru nikoli ne dá spraviti od prave poti, naj se tudi nagne sedaj na desno, sedaj na levo; da bi vsem vstregel, je tako nemogoče. Bog je vsegamogočen, pa če pusti deževati, kmet hvali Boga in je vesel dobrodejnega dežja ob suši, popotnik na cesti pa ob istem času godrnja, ali še kaj hujega. Tako tudi organist ne bo nikoli vsem vstregel, naj se na to, ali ono stran ozira.

Še nekoliko o orglanji. Tudi tukaj se nahaja več napak.

Enkrat me je vprašal nek duhoven: „Ali je pred „Sveto“ ena sama predigra, da človek vedno eno in isto sliši; kaj bi se ne dalo tudi kaj drugega primernega dobiti? Res se človek že naveliča, ko se vedno eno tolikrat ponavlja!“ — Drugi pot prišel sem v družbo, kjer se je razgovarjalo o orglanji. „Ta organist (ni Cecilijanec, pa še živi) vedno enako začenja; pri vstopu vsake sv. maše ima vedno eno in isto predigro. Ako mi kdo ne verjame, stavimo! Samo pot tja naj plača tisti, ki zgubi, in jaz že tukaj prva dva takta njegove preludije napišem. Naj se zmotim samo za tonov način (C- ali D-dur), jaz zgubim“, predlagal je eden, in res nihče ni hotel staviti, da si bi bila stava komaj 5 gld. znašala. — Pri obeh slučajih sem bil sam zraven, slišal sem tudi oba organista in pri poslednjem sem bil res vesel, da nisem stavil.

Pri takih in enakih slučajih je pač lahko pomagano. Razlika mika, pravi pregovor, posebno pa še pri godbi to velja. Najložje se pa človek enoterosti odvadi, ako rabi pisane ali tiskane predigre. Saj ravno zato imamo toliko preludij tiskanih, da se jih poslužujemo. Najbolj nadarjeni orglavec pride v položaj, ko mu fantazije zmanjka ali če jo tudi ima, ni tiste izurjenosti, da bi jo tudi pravilno speljal. Če pa kar takó v en dan igra, ni ne takta, ne prave zveze, prsti se privadijo vedno enih potov; organist sicer tega ne zapazi, poslušalci pa le trpé. — Eden najbolj produktivnih cerkvenih slovenskih skladateljev vedno iz vlog igra. Ko sem večkrat to pri njem videl, vprašal sem ga, zakaj ne igra iz glave; on, ki ima bogato fantazijo, bo gotovo naj primernejše v duhu ravno odpete pesni igral. „Ni dobro tako, mi odgovori. Če igram iz bukev, se tudi meni fantazija bogati, ker dobiva vedno novega gradiva, poslušalcem tudi vstrežem, ker vedno kaj drugega pride in v enoterost ne padem, kar je smrtni greh orglavcu.“ Mož gotovo vé, kaj je prav, je zelo skušen in delaven, tedaj mu prav rad pritrdim.

Zraven tega pade pa še lahko organist v drug greh. Neverjetno pa resnično. Pisatelj teh vrstic se ga sam naravnost in odkritosrčno obtoži. Igral je pred službo božjo doma na glasovir neko poskočnico, potem pa je igral v cerkvi pri litanijah „Tantum ergo“. Ko je bilo že vse odpeto in je bilo potreba še dalje igrati, postal je zelo razmišljen, prsti so sicer opravljali svoj posel, ali ker jih pravi gospodar ni vodil, prestopili so meje in zašli v — poskočnico, katero so prej doma igrali. Še le ko se pevci spogledujejo in se na organista pomenljivo ozirajo, spozná svojo zmoto. Bil je tedaj materijalen in ne formalen grešnik.

Kaj naš organist vse igra v cerkvi, tega ti nisem v stanu povedati, pride na vrsto: „O du mein Oesterreich“, „Höher Peter“, zaljubljene in sploh znane národne pesni vsake vrste; sam pridi se enkrat prepričat“, tožil mi je enkrat neki gospod. Slučajno sem bil neko nedeljo pri litanijah navzoč. In glej, po odpevu se je močno po cerkvi razlegalo: „Po jezeru bliz Triglava“, in po kratki modulaciji: „Mila, mila lunica“.

Je li vedel organist, da to igra, ne vem; hvalili so mi ga pa večkrat priprosti ljudje kot strokovnjaka na orglah. Rad verjamem, da pri ljudeh hvalo žanje, saj so celó v enem kraju tako samoglavni ljudje, da celó v cerkvi nočejo iti k darovanju (ofru) toliko časa, dokler se na koru ne oglasi poskočnica; kakor hitro pa pride „marš“ na vrsto, tedaj se pa vse ziblje in guga proti altarju. — Mislím, da pač cerkev ne bo veliko na dohodkih škode trpela, če se ta razvada opusti; organistu pa kličem: da ona glasba je najnižja, ki le pete segače, in to gotovo ni namen cerkvene glasbe. O tem bi se dalo dosti pisati, nočem biti pa preobširen in presuhoparen. Najboljši pripomoček, vse te našete pregreške odstraniti, je gotovo ta: Organist naj kolikor mogoče rabi tiskane preludije!

Posebno dobro je tudi že prej odbrati pred- in poigre za vsako pesen; le tako je mogoče nekoliko enote spraviti med petje in orglanje; zraven tega pa tudi ušesa ne trpé. Enkrat sem bil navzoč pri sv. maši, kjer so na koru peli zelo izobraženi pevci. Bolj natanko ne povem, ker bi se lahko uganilo, kje je bilo. Po povzdigovanji pride na vrsto Frey-ev „Adoro te“. Zadnji del peli so brez orgel. Sam sem že prej s svojimi pevci večkrat pel to skladbo, zdela se mi je nekoliko „premlačena“. Vendar so tako ginljivo peli, da se jim je vidilo, vse jim pride iz srca; sam sem bil zelo ginjen in pazljivo sem poslušal. Končali so počasi „pianissimo“, da so se glasovi polagoma kar zgubili. Kaj

pa organist ali organistinja na to naredi? S polnimi orglami udari in dela skoke, kakor na glasovirji, skoraj „staccato“, brez vsake zveze s pesnijo, brez takta, brez kake melodije samo da je svojo nalogo ali vrsto dopolnil. Naravnost povem, da takrat bi bil rajši dobil gorko zaušnico, kakor tako poigro. (Konec prih.)

— **Iz Gorice.** — Ker naša vrla „Soča“ nij toliko razširjena po drugih slovenskih deželah, kakor bi bilo želeti, — saj ima vsaka svoje lastne časnike in morda še premnogo — prosim Vas, da vsprejmete v „Cerkv. Glasbenik“, kar je nedavno prinesla. Tiče se Cec. društva, toraj vtegne Vam všeč biti. (Gotovo! Vr.)

Druga podružnica Cec. društva goriškega se je ustanovila v Šrebeljah 24. svečana. Načelnik je bil izbran v. č. gosp. Adolf Harmelj, župnik; pevovodja pa gosp. Jurij Lapajne, organist. Podružnica šteje sedaj 11 udov, ki so vsi izurjeni in vneti cecilijanci. Živili! — Poziv (kateri? Vr.) v „Soči“, ki je prišel iz „Iz“ — nij padel na kamenita tla; oglasil se je že proticecilijanec, ki je poročevalcu teh vrstic poslal častno diplomu v cecilijanskem orglanji in petji s pridjano karikaturu, orglavca pri orglah sedečega. To je res „elegantno“; škoda samo, da se nij upal svojega imena podpisati. Sicer pa pisanje očitno kaže, da se je elegantni gospod mnogo trudil, svoje navadno pisanje zatajiti. Je-li to znabiti tisti napredek, katerega nam cecilijancem odrekujejo, češ da za 200 let nazaj segamo v temni srednji vek?! Naši nasprotniki so si povsod enaki, pri nas kakor pri vas; plitva glava, lenoba, svojeglavnost in zaljubljenost v samega sebe in v to, kar se še dečki ali mladenči učili, — to so in nič drugega: toraj nikar se jih bati! (Kdo se jih boji? — Kdor ima pravico in resnico na svoji strani, gotovo ne. Vr.)

Razne reči.

— Hud udarec je zopet zadel cecilijansko prizadevanje. Umrla sta dva cecilijanca odličnjaka, 25. febr. preč. gosp. Utton Lang, opat benediktinskega samostana Metten na Bavarskem. Bil je jako dober muzik in mnogo let vodja glasbe v samostanu. Izuril je v glasbi lepo število učencev, med katerimi je bil tudi dobro znani skladatelj, č. gosp. Ferdinand Schaller, ki je komaj 14 dni za svojim mojstrom, t. j. 9. marcija kot stolni vikar in nadzornik nadškofijskega deškega pevskega zbora ter predsednik cecil. društva v Monakovem, umrl. Ferd. Schaller je skladal že kot dijak, komaj 16 let star; pozneje v semenišči za zbor bogoslovcev, katerim je bil tovariš in pevovodija dve 4glasni maši, več Marijinih pesni, dvoje 6glasnih večernic, eno mašo z instrumenti, mnogo motetov in drugega drobiža. Od leta 1867. (komaj 32 let star) je bil nadzornik nadškofijskega deškega pevskega zbora. Kar je od tega časa storil za razvoj prave cerkv. glasbe, kaže najbolje katalog občnega nemškega Cecil. društva. R. I. P.!

— V Rimu ustanovilo se je novo društvo za cerkveno glasbo pod imenom (Société choral Paléstrina); to je že sad Gregorijanske šole.

— Na Dunaji je začetkom t. l. nehaj izhajati „Ambrosius-Blatt“, ki ga je vredoval č. gosp. A. Podrabsky. Kaj je bil vzrok njegovi smrti, nam nij znano; bržkone prepičila duševna in gmotna podpora.

— Solnograški nadškofijski list v 11. številu l. 1883. ukazuje za vso nadškofijo Mohr-ovo znano knjigo „Alleluja“ kot cerkveno pesmarico s pristavkom, da se poleg te pesmarice nobena druga ne sme rabiti in da se morajo vse druge, če se kje nahajajo, odstraniti. Bi se li ne dala tudi slovenska cerkvena pesmarica „Cecilija“ enako vpeljati?

Listnica vredništva prilog. „Asperges me“: Prenaredite, prosim, psalm in verz, da ostane „cantus firmus“ v tistem tonu; tudi ni dostojno, recitovati celo doksologijo na enem tonu, nadomestite to z akordi „à la falso bordone“. — Enemu č. gospodu. Nastop zmanjšane kvinte je povsodi dovoljen (v tenorih stoji d—a pa cis—g.)

Pridana je listu 4. številu prilog.

Današnji list obsega 10 strani in priložen mu je oglasnik muzikalij.

Odgovorni vrednik lista Janez Guzejda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.